Historie péče o jedince se sluchovým postižením

Počátky vzdělávání

- Starověk – nízký sociální status (předsudky)
- antické Řecko – vada sluchu spojována s neschopností artikulovat, porucha jazyka (neznalost anatomie ucha)
- Aristoteles – „hluší méně vzdělavatelní než slepí“
- Platón – upozorňuje na dorozumívání jedinců se SP mezi sebou – tzv. posunky
- Středověk – období scholastiky – první pokusy vzdělávat jedince se SP (v důsledku plnění závazků církve) – nemožnost odepřít křesťanské učení
- výchova a vzdělávání jedinců se SP – mniši v klášterech

Průkopníci vzdělávání neslyšících

- **Španělsko (16./17.stol.)**

  * ***Pedro Ponce de Leon***
  - neslyšící - ***spontánní hlasové projevy***
  - učil mluvit své žáky pomocí ***hmatu a zraku***
  - kresba, písmo, prstová abeceda

  * ***Manuel Ramirez de Carrión***
  - písmo, prstová abeceda
  - původně učitel pro slyšící

  * ***Juan Pablo Bonet***
  - popsal Carriónovu metodu – ***1.kniha o vyučování neslyšících***

Anglie (17.stol.)

- **John Bulwer**
  - odezírání, mluvená řeč
- **John Wallis**
  - zakladatel vědecké fonetiky
- **Henry Baker**
  - rozvíjení řeči na základě denních událostí, příhod doma i ve škole, atd.
- **Thomas Braidwood**
  - odezírání, mluvení

- **individuální vyučování – soukromé školy pro hluché**

- **Nizozemí (17./18.stol.)**

* ***Johann Conrad Amman***

- švýcarský lékař neutralizovaný v Holandsku
- **1692** – kniha : ***„Surdus logens“ – „Mluvící hluchý“***
  - metoda, jak naučit mluvit hluchého od narození
- zabýval se **fonetikou**

- **vyučovací metoda** : 1.vytvořit hlas, 2. rozlišit hlas od neznělého výdechu, 3. cvičit samohlásky, 4. hlásku zapsat, 5. polosamohlásky (m,n, zadní n, r, l), 6.souhlásky
- nácvik **odezírání** – nejdříve text přečíst
- výstavba **souvislé řeči** – čtení, gramatika
- zabýval se také nápravou vad řeči

■ Francie (18.stol)

* *Jacob Rodriguez Pereira*

- vliv Boneta, Ammana,…, neslyšící sestra
- psal články do novin, ale své metody práce tajil
- využíval vibrací, **cvičil zbytky sluchu**, užíval sluchové trubice
- posunková řeč – pouze na začátku práce
- **jednoruční prstové abecedě** dal název : ***daktylologie***

- ***R. Ernaud***
  - odmítal prstovou abecedu
  - stejně jako Pereira stavěl nácvik mluvené řeči na zážitcích svých žáků

- ***Etienne Francois Déschamps***
  - stoupence metody mluvené

střední Evropa

**** 16. a 17.stol.***
- málo zpráv o vyučování neslyšících

**** 18.stol.***
- vliv osvícenství – povinné elementární vzdělávání všech dětí, u neslyšících stále individuální výchova
- **Německo** : ***Ferdinand Arnoldi*** – orální metoda s odezíráním
  - soukromá škola
- **české země** : ***Karel Berger*** (později ředitel pražského ústavu)

Kolektivní vyučování – první ústavy 18.století

- ***Charles Michel de l´Epée – Francie***

- vzdělával chudé, předával vše nástupcům
  - měl vliv na Anglii, Dánsko, Itálii, Německo, atd.
  - **1769/1770** – *1.pařížský ústav pro hluchoněmé*
    (původně soukromý, od r.1791 státní)
  - **metoda** – kompenzace, základem je posunek
    - ***tzv francouzská či manuální metoda***
      ….spory se S.Heinickem (orální metoda)
  - **cíl** : mluvená řeč – cestou k jejímu dosažení
    písmo + prstová abeceda
  - „ slyšet očima a vyjadřovat se živým hlasem“
    - jediná cesta, jak se zcela navrátit do společnosti

- ***Samuel Heinicke – Německo***

- působil především v Lipsku – ředitel školy pro neslyšící, zal. **r.1778** (*1.ústav* pro neslyšící v Německu)
  - ***metoda německá či orální***
    – odmítá posunek a písmo **jako základnu**
  - vystupoval *proti l´Epéemu*
  - *chuťové vjemy* náhradou za sluch (tekutiny)
  - svou metodu tajil a neměl tak ani přímé následovníky

18. a 19. století – u nás

- *vídeňský ústav* **(1779)**

- *pražský ústav* **(1786)**
  - ředitel **Karel Berger**
  - základem soustavy posunků byly ***přirozené posunky***, které přinášeli žáci

- *brněnská škola s internátem* **(1829)**
  – „Moravsko-slezský ústav pro hluchoněmé“

- 2.pol.19.stol. – stále více ústavů
- vychází několik *odborných časopisů*, konají se *konference* učitelů a *mezinárodní kongresy*

Milánský kongres (1880)

- *spor* zastánců *německé a francouzské metody*

- vítěz : **orální metoda**
  - hledali se pouze cesty, jak odstranit nebo zmírnit její nedostatky
- s odstupem času úvahy, zda nebyly závěry kongresu unáhlené

Georg Forchhammer (ředitel dánských škol)
– nesouhlasil s čistou orální metodou
- *man-orální systém + odezírání + písmo*

Viktor Urbantschitsch (Vídeň)
Friedrich Bezold (Mnichov)
- oba využívali *zbytků sluchu pro rozvoj řeči*

20.století - Československo

- ***Constantin Malisch***

„mateřská metoda“ (Malischova metoda)
– odmítal čistě orální metodu
- *řeč* nepovažoval za činnost vědomou,ale *reflexní*, bezděčnou, *obsah je důležitější než forma*
- artikulační vyučování začíná celky, ne izolovanými hláskami – *čistě globální metoda*
- řeč j třeba rozvíjet *odezíráním, čtením, mluvením a psaním*

Vývoj po roce 1945

Raná péče

Velká Británie – MŠ v Manchesteru
- *ústní řeč a odezírání*, spolupráce rodičů, využívání zbytků sluchu

*** Irene Ewingová**
- zásady : co nejdříve začít
co nejdříve sluchadlo
využít moderní akustické pomůcky

*** Alexander Ewing**
- založil kliniku pro vady sluchu a řeči

Japonsko
- „televizní“ škola pro rodiče SP dětí, 1krát týdně, jak vést děti k mluvení, odezírání a jak je uvádět do akustického portsředí

USA
- korespondenční kurzy

Péče ve škole mateřské a základní

- **ČSSR** – vliv sovětské pedagogiky

MŠ : daktylní řeč, odezírání, písemný záznam

ZŠ : nahrazení dakylní řeči mluvením

- **Německo**
  - také daktylní řeč v MŠ
  - převážně orální metoda
  - fonátor – přístroj pro přenos zesílených vibrací
- **Nizozemí**
  - soustavné vyučování mluvení od 4 let + individuální lekce
  - rozhovor matky s dítětem
- **USA – Northampton**
  - internátní škola s vyhraněným orálním programem
  - metoda syntetická a analytická

* **Santa Ana v Kalifornii**
  - totální komunikace (60.léta 20.stol.)

***<u>další důležitá data</u>* :**

- **1880-1960**

- *orální metoda* se používala téměř všude v Evropě (i na Moravě)
- v Čechách bylo její používání nařízeno až od 20.let 20.st.

- **70.léta 20.stol**.- *totální komunikace*
- **1990** – ustanovení *SPC*
- **1992/1993** – *3letý bakalářksý obor na VŠ pro neslyšící*
- **1993** – počátek výzkumu znakového jazyka u nás
- **1998** – *zákon o znakové řeči*
- *bilingvální systém vzdělávání*

<u>Ohluchlé, nedoslýchavé a neslyšící známé osobnosti</u>

- ***Ludwig van Beethoven*** -těžká převodní nedoslýchavost
- ***Karel Čapek*** - převodní nedoslýchavost
- ***Thomas Alva Edison***
  - těžce nedoslýchavý v důsledku svých pokusů
- ***Victor Hugo*** (nedoslýchavost ve stáří)

  „Cožpak záleží ne hluchotě ucha, když slyší duše?Jediný skutečná a neléčitelná hluchota je hluchota ducha.“

  Victor Hugo, 1845
- ***Winston L.S. Churchil*** (nedoslýchavost ve stáří)
- ***Helena Kellerová –*** americká herečka, spisovatelka, filozofka, ohluchla a oslepla ve 2 letech
- ***Hieronymus Lorm (Jindřich Landesman***) – brněnský básník a filozof. *Objevitel dotekové abecedy* pro hluchoslepé, která nese jeho jméno.V 15 letech *ohluchl, postupně i oslepl.*
- ***Boris Masník***

– český grafik, kreslíř a animátor (Bratři v triku“)Ohluchl ve 2 letech po meningitidě.

- ***Josef Václav Myslbek***

- významný český sochař, trpěl chorobou sluchových nervů, která vedla k úplné hluchotě

- ***Ronald Wilson Reagan***

– filmový herec a americký prezident (nedoslýchavý)

- ***Jean Jacques Rousseau***

– francouzský filozof a spisovatel (tinnitus)

- ***Bedřich Smetana***

– ohluchl nejprve na jedno ucho, později i na druhé

- ***Věra Strnadová***

– ztratila sluch v 6 letech, autorka knih věnujících se problematice sluch.postižení

- ***Jan Werich***

– v pozdějším věku silně nedoslýchavý

Literatura:

- HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu. 1. a 2. díl.* Praha: Septima, 1997, 1998.
- POUL, J. *Nástin vývoje vyučování neslyšících.* Brno: Paido, 1996.
- PULDA, M. *Včasná sluchově řečová výchova malých sluchově postižených dětí.* Brno: MU, 2002